

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКИЙ ЛІСОВИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Т.в.о. директора Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу
(наказ від 30.08.2024 №60)

Валерій СОЛОДОВНИК

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМИ ТА
МИСЛИВСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ

Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма	Мисливське господарство
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	205 Лісове господарство

Укладач : СВІТАЙЛО Жанна Олексіївна, викладач Чугуєво- Бабчанського лісового фахового коледжу

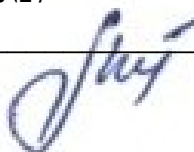
Редактор: ГРАЙВОРОНСЬКА Зоя Іванівна, методист Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу

Програма складена на основі освітньо-професійної програми Мисливське господарство для підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 205 Лісове господарство.

Розглянуто і схвалено цикловою комісією спеціальності 205 Лісове господарство Чугуєво-Бабчанського лісового фахового коледжу.

Протокол від 27.06.2024 №7

Голова циклової комісії _____ Надія ЛІТВІНОВА

Погоджено методичною радою Чугуєво – Бабчанського лісового фахового коледжу
Протокол від 28. 06 .2024 №6

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступ

Навчальна програма складена у відповідності до освітньо-професійної програми підготовки фахових молодших бакалаврів напряму 20 Аграрні науки і продовольство. Навчальна дисципліна «Основи управління лісовими та мисливськими господарствами» є складовою підготовки сучасного спеціаліста і тісно пов'язана з такими фаховими дисциплінами спеціальностей 205 Лісове господарство, як «Економіка та організація лісового господарства».

Навчальна дисципліна «Основи управління лісовими та мисливськими господарствами» є частиною II вибіркової дисципліни «Основи менеджменту та підприємництва» I частина.

Предметом дисципліни є вивчення та дослідження закономірностей організації та розвитку підприємницької діяльності, законів та принципів функціонування підприємств, ролі підприємництва у розвитку економічно-соціального, науково-технічного та інноваційного розвитку країни.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліни, що забезпечують: економічна теорія, економіка, організація та планування мисливського господарства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – дати студентам цілісну і логічно послідовну систему знань про суть управління лісовим і мисливським виробництвом, людськими ресурсами лісомисливських підприємств, розкрити основи теорії, методології та практики менеджменту в умовах функціонування нових організаційно-правових форм лісомисливського господарювання.

Метою вивчення дисципліни «Основи управління лісовими та мисливськими господарствами» є формування у здобувачів освіти системного уявлення про принципи, методи та особливості управління лісовими і мисливськими господарствами, розвиток компетентностей щодо планування, організації, регулювання та контролю господарської діяльності у сфері сталого використання, охорони та відтворення лісових і мисливських ресурсів.

Завдання курсу – вивчення особливостей процесу управління, його взаємодії з навколишнім середовищем, організацією; аналіз сучасних теорій мотивації управління персоналом; вивчення методів управління виробництвом; набуття практичних навичок з побудови організацій за ситуаційним та системним підходами, ділового адміністрування; вивчення технології прийняття раціональних управлінських рішень на основі активізації людського фактора у виробництві; розгляд операційних систем менеджменту організацій; вивчення стратегічних концепцій менеджменту за умов ринкової економіки.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- основні принципи ведення підприємницької діяльності;
- алгоритм створення та державної реєстрації підприємства;
- закономірності, функції, принципи та методи менеджменту;
- розвиток управлінських ідей;
- фактори внутрішнього та зовнішнього впливу на організацію;
- основи комунікаційного процесу в організаціях;
- методикку прийняття управлінських рішень;
- теоретичні основи мотивації;

- *принципи побудови ефективної системи управління персоналом;*
- *методи та засоби забезпечення ефективного управління операційними системами організації.*

По завершенні курсу студент повинен **уміти**:

- *збирати потрібні дані, проводити необхідні розрахунки і будувати схеми структури управління підприємством;*
- *володіти основами обліку і аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства;*
- *розробляти організаційні структури управління організаціями;*
- *приймати науково обґрунтовані управлінські рішення;*
- *правильно застосовувати різноманітні методи управління;*
- *реалізувати на практиці основні функції і принципи менеджменту;*
- *забезпечувати ефективність діяльності організації;*
- *проводити адміністративні процедури в організації;*
- *створювати ефективну систему мотивації організації;*

А також набути:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, громадянина України.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність організовувати діяльність з урахуванням вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці.

ЗК10. Здатність працювати самостійно і в команді, ефективно спілкуватися з фахівцями інших професій різного рівня, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність демонструвати базові знання з дисциплін фундаментальної та природничо-наукової підготовки, в обсязі, необхідному для освоєння професійних дисциплін й уміння їх використовувати в обраній професії.

Спеціальні компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати знання і уміння з лісівничих дисциплін та досліджень й практичний досвід ведення лісового та мисливського господарства у виробничій діяльності.

СК2. Здатність організовувати виконання виробничих завдань з ведення лісового та мисливського господарства.

СК7. Здатність реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень, їх біологічної стійкості, ощадливого використання лісових ресурсів.

СК8. Здатність ефективно оцінювати та використовувати лісову продукцію.

СК9. Здатність розуміти проектну документацію, зокрема описи, положення, інструкції та інші документи.

- СК10.** Здатність організувати роботу малих колективів виконавців.
- СК11.** Здатність формувати почуття відповідальності за виконану роботу.
- СК12.** Здатність формувати екологічне мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля.

Результати навчання за ОПП (РН):

- РН1.** Застосовувати базові гуманітарні, природничо-наукові та професійні знання для вирішення виробничих завдань лісогосподарської галузі.
- РН2.** Здійснювати пошук інформації з різних джерел для використання у професійній діяльності.
- РН6.** Застосовувати знання із економіки, законодавчих актів, нормативно - довідкових матеріалів, організаційно-управлінської документації для ефективно організації виробництва.
- РН7.** Застосовувати знання з основ проектування та організації ведення лісового, мисливського господарств, заготівлі лісопродукції.
- РН9.** Вирішувати виробничі проблеми, що виникають у процесі професійної діяльності з технологічних, технічних, правових, екологічних, економічних аспектів залежно від зональних умов.
- РН10.** Організувати та здійснювати управління виробничою діяльністю відповідно до встановлених технологічних вимог з лісовирощування та експлуатації лісових ресурсів.
- РН11.** Застосовувати знання з інформаційних та комунікаційних технологій з метою вдосконалення виробничих процесів у лісовому та мисливському господарствах.

Основними формами вивчення дисципліни і проведення поточного та проміжного контролю є: *лекції, дискусії з приводу аналізу виробничих ситуацій, тестування, ділові та дидактичні ігри, складання і рішення тематичних кросвордів, наукові семінари, реферативні читання, навчальні конкурси тощо.*

Підсумковий контроль – залік.

Сформовані компетенції: Це є знання та навички в певній професійній сфері, зокрема у сфері економіки, маркетингу, менеджменту. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 30 години /1 кредит ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1 (4 год). СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА. ОРГАНІЗАЦІОННА СТРУКТУРА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Подібність та відмінність бізнесу та підприємництва. Види бізнесу, підприємство як різновид бізнесу. Власність, її суб'єкти та об'єкти, відносини власності, право власність.

Тема 2 (2 год). ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суть фінансів, грошових та фінансових відносин. Функції фінансів. Фінансування підприємницької діяльності. Внутрішні та зовнішні джерела залучення фінансів.

Тема 3 (2 год). ПРИНЦИПИ КРЕДИТУВАННЯ

Принципи кредитування. Банківський та комерційний кредит. Лізинг, факторинг та форфейтинг.

Тема 4 (2 год). СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМИ ТА МИСЛИВСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ УКРАЇНИ

Загальні або основні функції лісових та мисливських господарств. Конкретні або спеціальні функції лісових та мисливських господарств. Цілі організації та їхнє значення в управлінні виробництвом.

Тема 5 (2 год). ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОСНОВНА ЛАНКА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛІСОМИСЛИВСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ

Розміщення лісомисливського виробництва. Загальна структура управління лісовими та мисливськими господарствами. Підприємство як основна ланка системи управління лісомисливськими господарствами. Види лісових та мисливських підприємств.

Тема 6 (2 год). МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ

Поняття і роль методів управління у лісовій галузі. Адміністративні методи управління та їхня характеристика. Економічні методи управління.

Тема 7 (2 год). КАДРИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛІСОМИСЛИВСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ

Категорії управлінських кадрів. Роль керівника в системі управління. Підбір і розстановка кадрів. Вимоги до спеціалістів лісових та мисливських господарств.

Тема 8 (4 год). ПІДГОТОВКА, ПРИЙНЯТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Сутність управлінського рішення, його місце та роль у процесі управління виробництвом. Порядок підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділи, теми	Кількість годин		Форми контролю
	всього	В тому числі	

		теорія	практ. семінар	лабор. роб.	самоств робота	
1	2	3	4	5	6	7
Вступ Тема 1. Сутність підприємництва. Організаційна структура підприємництва	5	4			1	
Тема 2. Фінансування підприємницької діяльності	3	2			1	усне опитування,
Тема 3. Принципи кредитування	3	2			1	
Тема 4. Структура управління лісовими та мисливськими господарствами України	4	2			2	КР
Тема 5. Підприємництво як основна ланка системи управління лісомисливськими господарствами	3	2			1	
Тема 6. Методи управління	3	2			1	
Тема 7. Кадри в системі управління лісомисливськими господарствами	4	2			2	усне опитування
Тема 8. Підготовка, прийняття та реалізація управлінських рішень	5	4			1	
Всього:	30	20			10	ЗАЛІК

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ:

Тема № 1. Сутність підприємництва. Організаційна структура підприємництва

1. Визначення підприємництва згідно чинного законодавства України.
2. Вплив державних структур на суб'єкти ділових стосунків.
3. Найперспективніші сфери підприємницької діяльності.

Тема № 2. Фінансування підприємницької діяльності

1. Інвестиції, їх види та особливості залучення та використання.

Тема № 3. Принципи кредитування

1.Зміст і умови використання різних методів оцінки підприємницького ризику.

2.Шляхи та методи зниження ризику в підприємницькій діяльності.

Тема № 4. Структура управління лісовими та мисливськими господарствами України

1.Функції державного управління лісами.

2.Зміст функцій управління на різних рівнях системи управління.

Тема 5. Підприємництво як основна ланка системи управління лісо-мисливськими господарствами

1. Виробничі структури базових підприємств галузі лісомисливського господарства.

2. Поняття, сутність і типи структури управління.

Тема 6. Методи управління

1. Поняття і роль методів управління у лісовій галузі.

2. Адміністративні методи управління та їхня характеристика.

3. Економічні методи управління.

Тема 7. Кадри в системі управління лісомисливськими господарствами

1. Вимоги до системи якостей керівника.

2. Професійна підготовка, підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів.

Тема 8. Підготовка, прийняття та реалізація управлінських рішень

1. Природа прийняття управлінських рішень

2. Управлінський досвід та його значення у формуванні компетентності керівника.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Аргументуйте актуальність чи неактуальність сучасної соціально-культурної парадигми менеджменту для вітчизняних виробничо-господарських організацій.

2. Охарактеризуйте природу і причини конфлікту в організаціях. Чи завжди конфлікт є шкідливим? Чому?

3. Уявіть, що ви здійснюєте керівництво великим рестораном швидкого харчування в центрі міста і вам необхідно знати, скільки гарячих бутербродів кожного виду необхідно приготувати, скільки касирів необхідно задіяти в кожену робочу зміну. Які з інструментів планування стануть вам у нагоді? Як використовуватимете обрані інструменти. Який тип спостереження за зовнішнім середовищем використовуватимете?

Варіант 2

1. Чи може організація існувати без комунікацій? Чому?

2. Опишіть характеристики команд. Чим менеджмент зрілої команди відрізняється від менеджменту команд, які перебувають на інших стадіях?

3. Четверо працівників групи, якою ви керуєте — курці. Вони переконані, що мають право курити на робочому місці. Двоє інших працівників не курять, і вважають, що пасивне куріння завдає шкоди їхньому здоров'ю, тому вимагають заборонити куріння на робочому місці. Політика організації з цього питання: куріння взагалі на робочих місцях дозволено, якщо ніхто не заперечує. У випадку якщо є працівники, які заперечують щодо куріння в кабінеті — рішення з цього питання приймає керівник підрозділу. Яке рішення ухвалите в цій ситуації?

Варіант 3

1. Які риси найліпше характеризують студентських лідерів? Ділових лідерів? Політичних лідерів? Як можна пояснити подібності і відмінності їхніх рис?

2. В яких моментах комунікативного процесу можуть виникнути проблеми? Наведіть приклади комунікативних проблем з досвіду роботи організації, де ви працюєте?

3. Ваш безпосередній керівник, не довівши до вашого відома, дає термінове завдання вашому підлеглому, який вже зайнятий виконанням другого відповідального завдання. Ви і ваш керівник вважаєте свої завдання невідкладними. Визначіть оптимальний варіант вирішення проблеми і обґрунтуйте його.

Варіант 4

1. За яких умов ви б надали перевагу груповому ухваленню рішення над індивідуальним, і навпаки? Чому?

2. У чому подібності та відмінності між різними формами операційного контролю? Які недоліки та переваги кожної з форм?

3. Ви — менеджер середньої ланки управління. У вашому колективі є неформальний лідер, дії якого негативно впливають на ефективність функ-

ціонування колективу і значно зменшують ваші можливості з керівництва. Запропонуйте можливі заходи стосовно неформального лідера.

Варіант 5

1. Проведіть порівняння авторитарного, демократичного та ліберального стилів керівництва. Який стиль прийнятніший для вас? Чому? Обґрунтуйте відповідь.

2. Яким чином співвідносяться оперативне регулювання та контролювання ходу робіт?

3. Як вік співробітника, етап його кар'єри, географічне розташування та розмір організації, в якій він працює, можуть вплинути на його потреби за теорією ієрархії Маслоу?

Варіант 6

1. Які основні принципи оплати праці? Яким чином держава може регулювати розмір заробітної плати на приватних підприємствах?

2. Які фактори забезпечують раціональну розстановку персоналу в організації?

3. У трудовий колектив, де є конфлікт між двома групами з питання впровадження нововведення, прийшов новий керівник, запрошений зі сторони. Яким чином, на вашу думку, йому краще діяти, щоб нормалізувати психологічний клімат в колективі?

Варіант 7

1. Чи можна розглядати функцію мотивування як засіб оперативного регулювання діяльності організації? Чому? Обґрунтуйте відповідь.

2. Назвіть і прокоментуйте етапи підбору персоналу на основі моделей робочих місць. Проаналізуйте тезу щодо необхідності гласності резерву кадрів.

3. Ви — менеджер середньої ланки управління. У вашому колективі є неформальний лідер, дії якого негативно впливають на ефективність функціонування колективу і значно зменшують ваші можливості з керівництва. Запропонуйте можливі заходи стосовно неформального лідера.

Варіант 8

1. Обґрунтуйте необхідність планування службової кар'єри співробітників організації.

2. Наскільки можливо для лідера бути одночасно орієнтованим на завдання і працівників? Чи можете ви назвати інші форми лідерської поведінки, які були б важливими для менеджера?

3. У найнапруженіший період завершення роботи в команді сталося порушення трудової дисципліни, внаслідок роботи не було виконано в термін, зазначений в контракті. Керівникові не відомо хто винен, але вжити якихось заходів необхідно.

Варіант 9

1. Охарактеризуйте різні методики оцінки зовнішнього і внутрішнього середовища організації.

2. У чому сутність оптимізації управлінських рішень?

3. У трудовий колектив, де є конфлікт між двома групами з питання впровадження нововведення, прийшов новий керівник, запрошений зі сторони. Яким чином, на вашу думку, йому краще діяти, щоб нормалізувати психологічний клімат в колективі?

Варіант 10

1. Охарактеризуйте місце управлінських рішень як категорії менеджменту у процесі управління організацією.

2. Які проблеми здійснення стратегічного планування на малих підприємствах?

3. У надзвичайно напружений період завершення виробничої програми один з працівників вашого колективу захворів. Кожен з підлеглих зайнятий виконанням своєї роботи. Необхідно виконати у строк й роботу відсутнього. Ваші дії як керівника в цій ситуації?

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Рівень знань	Характеристика виконання завдань
5 (відмінно)	Високий	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, дає повні, правильні, логічно побудовані відповіді; демонструє вміння застосовувати знання в нових ситуаціях, самостійно аналізує, аргументує, приймає обґрунтовані рішення. Усі практичні завдання та контрольні роботи виконані правильно та вчасно.
4 (добре)	Достатній	Студент впевнено орієнтується у програмному матеріалі, допускає несуттєві неточності. Завдання виконані правильно, але можуть містити окремі помилки або недостатню повноту аргументації. Виявляє розуміння логіки управлінських процесів та здатність до самостійних висновків.
3 (задовільно)	Середній	Студент демонструє фрагментарні знання, відповіді неповні або малоструктуровані, допускаються помилки у визначеннях, термінах або висновках. Частина практичних чи контрольних завдань виконана з помилками або невчасно. Проблеми із застосуванням теорії на практиці.
2 (незадовільно)	Низький	Студент не опанував основних положень дисципліни, не здатен самостійно сформулювати відповідь або зробити елементарний аналіз. Завдання не виконані або виконані з грубими помилками. Відсутнє розуміння логіки управлінських дій у сфері лісового/мисливського господарства.
1 (дуже погано)	Дуже низький	Відповідей практично немає, або вони не мають відношення до теми; студент не відвідував заняття, не виконав завдання, виявляє повну відсутність підготовки.

Форми контролю знань, які оцінюються за шкалою:

- **Поточне оцінювання** (усні відповіді, міні-кейси, робота в парах/групах, участь у дискусіях, тести);
- **Письмові контрольні роботи** (аналіз ситуацій, розв'язання задач, управлінські рішення);
- **Самостійна робота** (реферати, кросворди, проблемні запитання);
- **Залікова підсумкова робота** (теоретичні питання + практичні ситуації, наприклад з 10 варіантів).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативна

1. Конституція України (Основний закон України).
2. Закон України “Про підприємства в Україні” (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 24, 36; 1992. — № 17; 1992. — № 38, 39; 1993. — № 7, 11, 13, 17, 19, 24, 26, 27, 29; 1994. — № 3, 38; 1995. — № 13, 14.
3. Закон України “Про підприємництво” (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14; 1992. — № 48, 51; 1993. — № 30; 1994. — № 3, 28, 40, 49; 1995. — № 7, 10, 14.
4. Закон України “Про захист прав споживачів” // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 30.

Навчально-методична

Основна

1. Гріффін Р., Яцура В. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В. Яцура, Д. Олесевич. — Львів: БаК, 2001. — 624 с.
2. Завадський Й. С. Менеджмент = Management. Т. 1. — 2-ге вид. — К.: Укр.-фін. ін-т менеджменту і бізнесу, 1998. — 542 с.
3. Кузьмін О. Є, Мельник О. Г. Основи менеджменту: Підручник. — К.: Академвидав, 2003. — 416 с.
4. Хміль Ф. І. Основи менеджменту: Підручник. — К.: Академвидав, 2003. — 608 с.

Додаткова

1. Абчук В. А. Азбука менеджмента. — СПб.: Союз, 1998. — 272 с.
2. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. — К.: Основи, 2001. — 349 с.
3. Вершигора Е. Е. Менеджмент: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1999. — 256 с.
4. Глухов В.В. Менеджмент: Учебник. — СПб.: Спец. літ., 1999. — 700 с.
5. Кредісов А. І. Історія вчень менеджменту: Підручник для вищ. навч. закладів. — К.: Знання України, 2001. — 300 с.
6. Кредісов А. І., Панченко Є. Г., Кредісов В. А. Менеджмент для керівників. — К.: Знання; КОО, 1999. — 556 с.
7. Мошек Г. Є., Гомба Л. А., Казмерчук Н. Г., Поканевич Ю. А. Сучасний менеджмент у питаннях та відповідях. — К.: КДТЕУ, 1999.